
ТИПОВІ ПОМИЛКИ ПІД ЧАС ПЕРЕКЛАДУ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ УКРАЇНОМОВНИХ СТАТЕЙ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ: НА ПРИКЛАДІ ФАХОВОГО ВИДАННЯ

Шуневич Б. І., Рак Н. В.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-532-7-18>

ВСТУП

За роки незалежності України престижним, і в багатьох випадках обов'язковим (для захисту дисертацій, отримання вчених звань¹, підтвердження статусу Національний університет, академія та ін.), для викладачів, наукових працівників закладів вищої освіти (ЗВО) є наявність українсько- або англійськомовних публікацій в українських наукових виданнях категорії А, наприклад, «Інформаційні технології і засоби навчання» (ІТЗН)² та іноземною мовою – у закордонних журналах, матеріалах конференцій³, які індексуються в наукометричних базах даних Scopus, Web of Science та ін.

Для перекладу україномовних статей автори, в першу чергу, звертаються за допомогою в перекладацькі компанії, але все більше науковців мають глибокі знання англійської та інших мов, тому перекладають свої матеріали самостійно, або, останнім часом, користуються послугами генеративного штучного інтелекту⁴.

¹ Наказ Міністерства освіти і науки України від 17.03.2021 № 322 «Про внесення змін до Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам. Київ, МОНУ, 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0646-21#n2> (in Ukrainian)

² Electronic scientific professional edition "Information Technologies and Learning Tools". Author guidelines. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/submissionguide>

³ Shunevych B. Massive Open Online Courses at Ukrainian Agrarian Universities: To Be or not to Be. *Creative Approaches to Technology-Enhanced Learning for the Workplace and Higher Education. Proceedings of 'The Learning Ideas Conference' 2023*. David Guralnick et al. (Eds): Lect. Notes in Networks, Syst., Springer. Vol. 767, 505-511. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-41637-8>.

⁴ Використання штучного інтелекту в освітній та науковій діяльності: можливості та виклики. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 2023, 70, 45-57. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-70-45-57>

Як відомо, основні правила оформлення статей українською та іноземними мовами пропонують редакційні колегії видань, наприклад, згаданого вище

журналу «Інформаційні технології і засоби навчання». Але не всі автори статей, які перекладають свої матеріали самостійно, уважно вивчають ці правила. Тому

у виданні ІТЗН запропоновано шаблон, в якому показано послідовність і правила оформлення статті українською та англійською мовами.

У вимогах до оформлення статті неможливо передбачити всі поради, тому автори, особливо викладачі іноземних мов, повинні мати базові знання з перекладу науково-технічної літератури, знати правила транслітерації з української мови іноземною, вміти знайти відповідники хоча би своїх наукових ступенів і вчених звань, дотримуватися норм правописних стандартів та інше або скористатися послугами кваліфікованого перекладача, щоб справитися з цими завданнями. Невраховані автором і/або перекладачем правила перекладу статті зазвичай виправляє рецензент зі знанням іноземної мови перед тим, як рекомендувати до друку подану у фаховий журнал статтю.

Мета нашого дослідження – допомогти вчителям англійської мови та зарубіжної літератури, крім вчительської роботи, поглибити свої знання і вміння перекладати іноземною мовою результати наукових досліджень у формі статей, тез доповідей для виступу на різного рівня конференціях, семінарах та інших видах наукової діяльності. Ознайомити вчителів з результатами проведеного аналізу неточностей, виявлених під час оформлення перших сторінок українських статей, перекладених англійською мовою: 1) варіантами транслітерації імен і прізвищ, пошуку англійськомовних еквівалентів українських наукових ступенів і вчених звань у журнальних статтях фахового видання, описаних коротко у тезах доповіді на XV-ій Міжнародній науково-практичній конференції у Національному авіаційному університеті в квітні 2023 р.⁵ і доповнених у цьому дослідженні; 2) перекладом назв посад і закладів вищої освіти; 3) нашим баченням шляхів для вирішення поставлених завдань.

Матеріалом дослідження були 43 англomовні статті із загальної кількості 97 статей згаданого вище журналу, які опубліковані в шести номерах 2022 р. (томи 87-92, номери 1-6).

Авторами і співавторами 11 із цих 43 статей є науковці 10 країн (Федеративної Республіки Німеччини, Республіки Литви, Туреччини, Болгарії, Словачії, Сербії, Індії, Філіппін, Королівства Саудівської

⁵ Шуневич Б. Відтворення українських власних назв, наукових ступенів і вчених звань англійською мовою у статтях фахових видань. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць* / за заг. ред. Л. Г. Буданової, Г. Г. Єнчевої. Київ, 2023. С. 140-146. <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/62917>

Аравії і Королівства Бахрейн). Тридцять дві статті перекладено з української мови англійською.

У складі українських авторських колективів згаданих вище 32 статей є викладачі англійської мови, а решту авторів, напевно, перекладали самостійно або з допомогою кваліфікованих перекладачів. Тому переклади, особливо після рецензування, виконані, з нашої точки зору, на високому рівні, а деякі неточності в перекладі описано в цій статті і запропоновано наші варіанти перекладу, на основі сучасних досліджень, документів і вже задокументованих випадків перекладу. Крім англійськомовних статей, у 6 номерах журналу за 2022 р. опубліковані також 54 україномовні статті.

1. Аналіз використаної літератури для проведення дослідження

Науковцями українських ЗВО опубліковано багато літератури про правила транслітерації українських імен і прізвищ, пошук англійськомовних еквівалентів українських наукових ступенів і вчених звань, переклад назв посад і закладів вищої освіти. Наприклад: 1) **Український правопис**⁶, виданий у 2019 р., який повернув до життя деякі особливості Правопису 1928 р., що є частиною української орфографічної традиції, поновлення яких має сучасне наукове підґрунтя. На нашу думку, не потрібно оновлювати даліше радянський варіант правопису, прийнятого у 1933 р., а взяти за основу Правопис 1928 р. і розвивати його відповідно до сучасних реалій; 2) **розділ «Лексикологічні аспекти перекладу»** підручника проф. Ілька Корунця⁷, у якому розглянуто методи і способи перекладу англійською мовою українських імен, прізвищ, міст, сіл, назв навчальних закладів та ін. Наприклад, *Андрій Andrii/Andriy*, *Горовий Horovyi*, *Лисянка Lysianka/Lysyanka*, *Львів L'viv/Lviv* та ін.; 3) **навчальний посібник** «Англomовні елементи наукової праці: назва, анотація, резюме»⁸ співавторів О. Частник і С. Частник; 4) **наукові статті** : У статті «Зауваги до перекладу на українську мову іноземних власних імен (на матеріалі англomовної літератури з дистанційного навчання)»⁹ проведено аналіз українських перекладів деяких імен і

⁶ Український правопис. Київ, Видавництво “Наукова думка” НАН України, 2019. 393 с.

⁷ Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця. «Нова Книга», 2003. 448 с.

⁸ Англomовні елементи наукової праці: назва, анотація, резюме *A Practical Guide to Writing Research Paper Titles, Abstracts, Summaries* : навчальний посібник / Харк. держ. акад. культури ; розробники : О. С. Частник, С. В. Частник. Х. : ХДАК, 2016. 78 с.

⁹ Шуневич Б. Зауваги до перекладу на українську мову іноземних власних імен (на матеріалі англomовної літератури з дистанційного навчання // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : [збірник наукових праць]. Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2004. № 503. С. 92-96.

прізвищ (ІП) закордонних авторів, які використовуються у наукових матеріалах із дистанційного навчання. Під час проведення досліджень перед науковцями, яким потрібно робити посилання на праці закордонних авторів, стоїть завдання точно передати українською мовою імена та прізвища цих авторів. Залежно від того, який український варіант таких імен і прізвищ вперше з'явиться в українській літературі, то так він буде повторюватися в інших працях. Тому науковці, які вперше використовують ІП закордонних дослідників у своїх працях, повинні правильно підібрати найкращий їх варіант, щоб найточніше передати ці імена і прізвища українському читачеві. У ще одній статті «Ukraine Open University: Its Prospects in Distance Education Development»¹⁰ проведено аналіз способів передачі англійською мовою назв наукових ступенів, наукових звань радянських часів і в незалежній Україні для закордонних читачів. У закордонних статтях^{11, 12} українські автори можуть почерпнути багато інформації про наукові ступені і вчені звання у закордонних навчальних закладах; 5) **списки назв** американських і британських закладів вищої освіти^{13, 14} дають можливість побачити в алфавітному порядку назви всіх ЗВО цих країн, зрозуміти тенденції їх побудови, щоб створювати англійськомовні назви українських закладів вищої освіти, зрозумілих закордонним читачам; 6) **програмне забезпечення** (ПЗ) для транслітерації¹⁵; 7) застосування **штучного інтелекту** для генерування нових ідей створення україномовних та англomовних назв ЗВО, щоб при потребі використати їх у майбутньому.

2. Відтворення українських власних назв, наукових ступенів і вчених звань титульної сторінки статті англійською мовою

У вимогах журналу «Інформаційні технології і засоби навчання» до оформлення статей англійською мовою і в шаблоні запропоновано вказувати: лише ім'я (*без по батькові*) і прізвище автора, науковий ступінь, вчене звання, посаду, місце роботи (назву установи, відділу/кафедри та ін.), місто, країну, ORCID ID, електронну пошту.

¹⁰ Shunevych B. Ukraine Open University: Its Prospects in Distance Education Development. *International Review of Research in Open and Distance Learning*. 2002. Vol. 2. № 2. URL: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/54/112>.

¹¹ College Degree Guide: Degree Levels, Requirements, and Outcomes. URL: <https://thebestschools.org/degrees/college-degree-levels/>

¹² UK Universities – Academic Titles and Hierarchy Explained. URL: <https://www.discoverphds.com/advice/doing/uk-academic-titles>

¹³ List of Universities in the USA. URL: <https://impeloverseas.com/study-abroad/study-in-usa/universities-in-usa/#AL>

¹⁴ List of Universities in the UK. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_universities_in_the_United_Kingdom

¹⁵ Програмне забезпечення для транслітерації імен і прізвищ. URL: <https://slovyk.ua/translit.php>, <https://dmsu.gov.ua/faq/transliteracziya.html>

Українські автори англomовних статей, крім згаданої вище інформації, вказують ще й індекс УДК.

Розглянемо детальніше отримані результати дослідження, які стосуються згаданих вище вимог до оформлення статті.

У процесі дослідження виявлено, що у більшості випадків автори статей вказують після свого повного імені або його ініціалу ще й ініціал імені батька, який іноземці сприймають як ініціал другого імені автора, яке може мати автор, наприклад, (3, стор. 105)¹⁶ (**Див. посилання внизу цієї сторінки!**) або два ініціали і прізвище (1, стор. 3), тобто ініціал імені автора та ініціал імені батька.

Два і більше імен давали новонародженим до і часто дають після окупації земель Західної України Радянською Армією у 1939 р., а ще раніше – у східній частині України. Такі ж помилки автори статей часто допускають і стосовно авторів джерел, які цитують у статті.

Ще одним недоліком під час перекладу українських текстів статей є неправильна транслітерація українських імен і прізвищ англійською мовою. Наприклад, у заголовку статті (1, стор.1; 2, стор. 74) імена авторок *Євгенія* та *Ольга*, замість правильно транслітерованих імен *Yevhenia* та *Olha*, написано *Olqa* та *Yevgenia*. Часто автори статей беруть за основу транслітеровані імена і прізвища зі своїх закордонних паспортів, деколи неправильно заповнених в районних відділах внутрішніх справ (РВВС). Тому за останні роки, наприклад, під час видачі закордонного паспорта, працівник РВВС транслітерує ім'я та прізвище за допомогою згаданого вище програмного забезпечення «Транслітерація», а також пропонує замовнику закордонного паспорта перевірити правильність написання імені та прізвища англійською мовою і погоджує остаточний варіант із замовником паспорта.

Бувають випадки, коли автори статті неправильно пишуть імена і/або прізвища науковців, праці яких цитують в тексті статті, хоча у списку літератури є правильно написане автором цитованого джерела ім'я і/або прізвище англійською мовою, наприклад, *Volodymyr Luhovyi*, але *V. Luqovu* у статті (1, стор. 215). Прикладом правильного написання імені і прізвища може бути наше теперішнє Bohdan Shunevych, тоді як у радянські часи – Bogdan Shunevich, що було транслітероване від російської вимови нашого імені і прізвища Богдан Шуневич, яке пишеться однаково, але по різному вимовляється в українській та російській мовах.

Тому у процесі написання англomовної статті, оформлення списку цитованої літератури україномовному авторові потрібно знайти

¹⁶ Для спрощення процесу пошуку цитованого слова, словосполучки чи частини речення, нами вказано в круглих дужках у тексті статті лише порядковий номер журналу і сторінку, де вони знаходяться, наприклад, «в тексті є два ініціали і прізвище (1, стор.3), це означає, що в першому номері (том 87) журналу ІТЗН (див. Список використаних джерел) на сторінці 3 є потрібне прізвище з двома ініціалами, наприклад, V.I. Vernadskyi або кілька прізвищ з двома ініціалами.

англомовні праці науковця або скористатися Українським правописом, прочитати правила транслітерації подібних імен та прізвищ у згаданому вище посібнику проф. Ілька Корунця, або використовувати для правильної транслітерації ПЗ «Транслітерація».

Не менше проблем виникає в авторів україномовних статей, перекладених англійською мовою під час пошуку англійськомовних відповідників українських наукових ступенів і вчених звань.

У текстах багатьох статей одним і тим же назвам українських вчених ступенів і звань дають різні англійськомовні відповідники, що може дезорієнтувати закордонних читачів стосовно кількості чи видів ступенів і звань в Україні. До прикладу, учений ступінь кандидата педагогічних наук у статтях журналу пишуть таким чином: *Ph.D. of Pedagoqical Sciences* (1, стор. 1), *Doctor of Philosophy* (1, стор. 124), а кандидата філологічних наук *Ph.D. in Linqustics* (1, стор.139), *Ph.D. of Philoloqical Sciences* (1, стор. 1) та ін. Учений ступінь доктора педагогічних наук у статтях журналу має в основному в досліджених статтях англійськомовний еквівалент *Doctor of Pedagoqical Sciences* (1, стор.1)], *Habilitated Doctor of Pedagoqy* (1, стор. 202).

Як відомо, в Україні вчені ступені поділяють на такі рівні: бакалавр, магістр, кандидат наук та доктор наук. Докторський вчений ступінь присуджується в одному з формулювань “доктор філософії”, який прирівнюється до «кандидата наук» або “доктора наук”.

На Заході прийнято ділити вчені ступені на три рівні: бакалавр, магістр, доктор філософії – *Doctor of Philosophy (Ph.D)*, а також права – *Juris Doctor (JD)*, медицини *Doctor of Medicine (MD)*, ділового адміністрування – *Doctor of Business Administration (DBA)*, педагогічних наук – *Doctor of Education (Ed.D.)* та ін.

У ряді країн (США, Німеччина, Іспанія, Австралія та інші) магістр відповідає після університетському рівню, поряд із докторським ступенем. У США ступінь доктора філософії зазвичай розглядають як верхній щабель у науковій ієрархії.

У Польщі є наукові ступені «доктор» і «габілітований доктор» у певній галузі науки або в галузі мистецтва. До прикладу, вченими ступенями у галузі мистецтва є «доктор мистецтва» і «габілітований доктор мистецтва» зі спеціфікацією мистецької галузі. «Науковий ступінь доктора надається особі, яка склала іспити докторського рівня, а також представила і захистила докторську дисертацію. Необхідна передумова для здобуття докторського ступеня – наявність ступеня магістра чи його еквівалента. Ступінь габілітованого доктора надається особі, яка має докторський ступінь, значні наукові або мистецькі здобутки, представила габілітаційну дисертацію і послідовно пройшла всі етапи рецензування, обговорення і захисту. Наукові ступені доктора і габілітованого доктора надаються організаційними відділами вищих навчальних закладів та іншими

науковими і дослідницькими інститутами»¹⁷. Тобто не кожний доктор наук в Україні може називати себе доктором габілітованим. Для цього потрібно пройти відповідну процедуру, щоб отримати цей вчений ступінь.

Закордонний доктор філософії відповідає кандидату наук в Україні. Тобто на Заході достатньо захистити одну наукову працю рівня дисертації, щоб іменуватися доктором, а Україні для докторського ступеня потрібно провести ще одне дослідження, результати яких подати у вигляді нової, докторської дисертації та захистити її.

Вченими званнями в Україні є доцент та професор, а в науково-дослідних закладах, наприклад, старший науковий співробітник. У статтях журналу ІТЗН англійськомовними еквівалентами вченого звання доцент вважають *Assistant Professor* (2, стор. 124), *Associate Professor* (1, стор. 139), *Docent* (4, стор. 32), вченого звання професор, старший науковий співробітник – *Professor* (1, стор. 124), *Full Professor* (1, стор. 202), *Senior Scientific Researcher* (1, стор. 202).

У статті «UK Universities – Academic Titles and Hierarchy Explained»¹⁸ проведено порівняння вчених звань в університетах Великобританії та США, показаних у Таблиці 1.

Таблиця 1

UK vs US Academic Titles

Table comparing academic titles in UK and US universities.	
United Kingdom	United States
<i>Lecturer</i>	<i>Assistant Professor</i>
<i>Senior Lecturer / Reader</i>	<i>Associate Professor</i>
<i>Professor</i>	<i>Full Professor</i>

¹⁷ Єнджейчак Марцин. Засади організації і функціонування докторських (PhD) програм у Європі. *Докторські програми в Європі та Україні*. 2007. С. 52-65. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b825b654-4a59-438f-baff-25c73a70964a/content>

¹⁸ UK Universities – Academic Titles and Hierarchy Explained. URL: <https://www.discoverphds.com/advice/doing/uk-academic-titles>

Прикладом важливості неправильного/правильного вибору англійськомовного еквіваленту українському науковому ступеню і вченому званню та іншої інформації може бути наша подача тез доповідей на міжнародну конференцію за кордоном¹⁹. Суть цього випадку полягає в тому, що автора статті там не зрозуміли, коли в інформації про себе він вказав на захищену кандидатську дисертацію з філологічних наук і докторську дисертацію з педагогічних наук. У результаті в програмі конференції взагалі не було вказано, що в нього є науковий ступінь і вчене звання. Коли написав, що в нього ступінь доктора філософії і звання професора (*PhD, Professor*) – йому повірили і вписали в програму конференції. Напевно, наш досвід врахувала професорка із Сербії під час подання статті в українське фахове видання, вказавши тільки науковий ступінь *PhD* і вчене звання *Associate Professor* (3, стор. 78).

На нашу думку, тепер найкращою інформацією про науковий ступінь, вчене звання, упізнаваність в наукових колах може бути кількість науково-методичних праць автора (монографій або розділів в них, підручників і/або словників, розмовників, матеріалів доповідей на різного рівня українських і закордонних конференціях, семінарах), а останнім часом – рейтинги в наукометричних виданнях Scopus, Web of Science та ін.

3. Переклад назв посад і закладів вищої освіти

У процесі дослідження виявлено, що в авторів опрацьованих нами статей майже немає труднощів з перекладом назв посад у закладах вищої освіти. Лише деякі з посад потребують уточнення, наприклад, у статті (3, стор. 357) посада *проректора* ЗВО перекладено як транслітероване слово *prorector* (або *pro-rector, vice-rector, deputy rector*). Цю посаду у закордонних ЗВО, наприклад, у Вейнському державному університеті (Wayne State University) у США займає *provost* або *vice-principal* чи *pro-chancellor*, наприклад, у Відкритому університеті Великобританії (The Open University of the UK). Тому, на нашу думку, якщо стаття буде видана у США чи Великобританії, то варто вибрати відповідний варіант перекладу назви цієї посади.

У цій же статті (3, стор. 357) співавторами праці є батько і син з однаковими іменами і прізвищами, тому, на нашу думку, слушно, що після імени сина написано скорочення *Jr* від слова *junior* (молодший), щоб у читача не виникло питання про помилковість написання два рази одного і того ж імени та прізвища.

¹⁹ Шуневич Б. Відтворення українських власних назв, наукових ступенів і вчених звань англійською мовою у статтях фахових видань. *Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць* / за заг. ред. Л. Г. Буданової, Г. Г. Єнчевої. Київ, 2023. С. 144. <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/62917>

Більше труднощів виникає в авторів статей під час вибору англійськомовних еквівалентів українських назв закладів вищої освіти, тому що вони повинні писати назву англійською мовою, яка значиться на веб-сторінці ЗВО. Бувають випадки, коли автори не звернули увагу на веб-сторінку і пропонують свої кращі або гірші варіанти. Розглянемо детальніше англійськомовні назви українських ЗВО, які згадуються у статтях шістьох номерів видання «Інформаційні технології і засоби навчання» за 2022 рік.

Назва *Київського національного університету імені Тараса Шевченка* відтворена в англійському варіанті таким чином: *Taras Shevchenko National University of Kyiv* (3, стор. 139). Ще одна подібна назва університету використовується у Львові – *Ivan Franko National University of Lviv*.

У США²⁰, Великобританії²¹ та інших країнах такі назви освітніх закладів, де назва міста, штату, регіону знаходиться в кінці назви навчального закладу після слова *University* і прийменника *of, at* використовуються часто. Наприклад, в американських університетах: *University of San Francisco, Auburn University at Montgomery, University of South Alabama*; британських університетах : *University of Birmingham, University of West London*; словацькому університеті : *Technical University of Košice* (4, стор. 76) та інших.

У назві *Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav* (3, стор. 1), щоб вказати на місце розташування університету, використаний прийменник *in*, замість прийменників *of, at*.

У назві сербського ЗВО *University of Priština in Kosovska Mitrovica*, крім прийменника *of*, ще додається прийменник *in* для уточнення місця розташування цього навчального закладу.

Автори українських статей в основному передають назви ЗВО України таким чином : *National Linguistic University, Kyiv* (1, с. 199), хоча на веб-сторінці університету є назва *Kyiv National Linguistic University*. Подібні назви університетів, де вказано місце розташування ЗВО, форма власності, спеціалізація є також за кордоном, наприклад, *Coventry University, Florida State University, Birmingham City University*.

Деякі українські та закордонні заклади вищої освіти названі в честь відомих людей, наприклад, *Житомирський державний університет імені Івана Франка*. На веб-сторінці цього університету є офіційна назва *Zhytomyr Ivan Franko State University (ZhSU)*, або в Тернополі – *Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University* (5, стор. 113) аналогічно назві закордонного університету, наприклад, *Liverpool John Moores University*. Тобто, вказана назва міста, в якому

²⁰ List of Universities in the USA. URL: <https://impeloverseas.com/study-abroad/study-in-usa/universities-in-usa/#AL>

²¹ List of universities in the United Kingdom. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_universities_in_the_United_Kingdom

знаходиться університет, що стоїть на початку назви, потім ім'я і прізвище людини, в честь якої названий ЗВО, а далі слово університет. Хоча у статті (1, с. 215) є назва ZSU як *Zhytomyr University by I. Franko*.

Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University (3, стор. 1) – у цій назві університету назва міста *Cherkasy* мала би бути на початку назви ЗВО по аналогії з англійськомовною назвою закордонного університету *Liverpool John Moores University*. Крім цього, для транслітерації українського прізвища *Хмельницький* потрібно врахувати правило транслітерування закінчення *-ий*, тобто треба було б писати *Khmelnytskyi*, а не *Khmelnytsky*.

У назві деяких навчальних закладів не вказано місто, в якому вони знаходяться, а тільки ім'я і прізвище відомих людей, в честь яких названі, тоді назви ЗВО виглядають таким чином, наприклад, американський університет *Thomas Jefferson University*.

На веб-сторінці цього ЗВО є офіційна англійськомовна назва *Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, але в *статті* (2, стор. 103) фігурує *Precarpathian National University named after Vasyl Stefanyk*.

Така назва університету дуже нагадує нам назву *Львівський орден Леніна політехнічний інститут імені Ленінського комсомолу* (ЛПІ)²² і тодішній англійськомовний варіант цієї назви : *Lviv Order of Lenin Polytechnic Institute named after Lenin Komsomol*.

Як сказано у згаданій вище публікації «Витоки та етапи становлення Національного університету «Львівська політехніка» (НУЛП), цей заклад вищої освіти перейменовували 14 разів. Нам прийшлося бути свідком чотирьох останніх перейменувань у складі кафедри іноземних мов НУЛП, коли працював там з 1977 до 2008 рр.

Запам'яталося перейменування із згаданої вище назви ЛПІ у Державний університет «Львівська політехніка» (ДУЛП) у 1993 р. із англійськомовною назвою *State University "Lvivska Polytechnica"*. Така англійськомовна назва існувала до того часу, коли колектив кафедри виграв грант Tempus Tacis спільно з британським і німецьким університетами. Британські колеги звернули увагу на дивну англійськомовну назву Львівської політехніки і запропонували спільно подумати над новою назвою, яка була би зрозуміла ще й для них. У результаті співпраці виникла така назва – *Lviv Polytechnic State University*, яка трансформувалася у назву *Lviv Polytechnic National University* (Національний університет «Львівська політехніка») у 2000 р. і використовується до тепер.

Подібна ситуація виникла під час перейменування Львівського інституту пожежної безпеки у Львівський державний університет

²² Витоки та етапи становлення національного університету «Львівська політехніка». URL: <https://lpnu.ua/istoriia-universytetu/vytoky-ta-etapy-stanovlennia>

безпеки життєдіяльності²³ у 2006 р. з тимчасовою англійськомовною назвою – Lviv State University of Vital Activity, яку також не розуміли наші закордонні колеги. Після створення в університеті випускової кафедри технічного перекладу у 2012 р. розширилися зв'язки кафедри із закордонними партнерами і після консультацій з ними виникла теперішня назва – Lviv State University of Life Safety.

У січні 2025 р. викладачі кафедри іноземних мов і весь колектив Львівського національного університету природокористування (ЛНУП) будуть свідками утворення нового університету після приєднання ЛНУП до Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького, а отже прийдеться створювати його нову українську та англійськомовну назви.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає можливість: привернути увагу науковців до якості, з точки зору перекладу, опублікованої в Україні та за кордоном літератури англійською мовою, програмного забезпечення, що допоможуть авторам, які публікують українські статті та інші матеріали англійською мовою, а отже пропонувати у видавництва якісніші матеріали; звернути увагу авторів публікацій на неточності, які часто можна знайти на перших сторінках статей і запропоновано шляхи їх виправлення, а саме: активніше використовувати нове видання Українського правопису, наявну українську та закордонну наукову літературу, програмне забезпечення, що стосуються цієї тематики; рекомендувати українським редакційним колегіям/комісіям включити у вимоги до написання матеріалів іноземними мовами деякі із згаданих у цьому дослідженні пропозицій.

Стосовно пошуку англійськомовних відповідників до українських назв закладів вищої освіти, то можна прийти до висновку, що авторам статей слід уважніше створювати іноземні назви своїх ЗВО, а при потребі створення таких назв консультуватися із закордонними колегами, а також слідкувати за тенденціями створення іноземних назв навчальних закладів в Україні та за кордоном. Наприклад, для вказування місця розташування навчального закладу в англійськомовних назвах ЗВО США використовуються прийменники *of* і *at*, в Україні, крім цих двох прийменників – ще й прийменник *in*, а в Сербії – одночасно *of* та *in* в одній назві закладу вищої освіти.

У найближчий час плануємо: подати до друку продовження цього дослідження у формі публікації про неточності, які часто можна побачити в анотаціях і в основному тексті українських статей іншими іноземними мовами та запропонувати шляхи їх виправлення.

²³ Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. URL: <https://ldubgd.edu.ua/>

АНОТАЦІЯ

Метою дослідження було – полегшити роботу авторів під час перекладу україномовних статей англійською мовою. Заодно поставлено завдання допомогти вчителям англійської мови та зарубіжної літератури, крім вчительської роботи, поглибити свої знання і вміння перекладати іноземною мовою результати наукових досліджень.

Крім цього запропоновано: провести аналіз неточностей під час транслітерації імен і прізвищ, пошуку англійськомовних еквівалентів українських наукових ступенів і вчених звань, посад і навчитися правильно створювати англійськомовну назву навчального закладу. Показати наше бачення шляхів для вирішення згаданих вище завдань.

У результаті проведеного дослідження виявлено можливості транслітерації імен і прізвищ авторів з використання наукової і довідкової літератури та за допомогою сучасного програмного забезпечення, включно зі штучним інтелектом. Проведено порівняльний аналіз українських і закордонних наукових ступенів, вчених звань. Запропоновано шляхи пошуку англійськомовних еквівалентів українських наукових ступенів, вчених звань і назв посад у ЗВО України. Зосереджено увагу науковців на необхідності уважніше ставитися до створення іноземних назв українських навчальних закладів. Рекомендовано залучати закордонних науковців до перекладу назв українських закладів вищої освіти.

Література

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 17.03.2021 № 322 «Про внесення змін до Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам. Київ, МОНУ, 2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0646-21#n2> (in Ukrainian)
2. Electronic scientific professional edition "Information Technologies and Learning Tools". Author guidelines. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/submissionguide>
3. Shunevych B. Massive Open Online Courses at Ukrainian Agrarian Universities: To Be or not to Be. *Creative Approaches to Technology-Enhanced Learning for the Workplace and Higher Education. Proceedings of 'The Learning Ideas Conference' 2023*. David Guralnick et al. (Eds): Lect. Notes in Networks, Syst., Springer. Vol. 767, 505-511. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-41637-8>.
4. Використання штучного інтелекту в освітній та науковій діяльності: можливості та виклики. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*, 2023, 70, 45-57. <https://doi.org/10.31652/2412-1142-2023-70-45-57>
5. Шуневич Б. Відтворення українських власних назв, наукових ступенів і вчених звань англійською мовою у статтях фахових видань.

Фаховий та художній переклад: теорія, методологія, практика: збірник наукових праць / за заг. ред. Л. Г. Буданової, Г. Г. Єнчевої. Київ, 2023. С. 140-146. <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/62917>

6. Український правопис. Київ, Видавництво “Наукова думка” НАН України, 2019. 393 с.

7. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): Підручник. Вінниця. «Нова Книга», 2003. 448 с.

8. Англомовні елементи наукової праці: назва, анотація, резюме *A Practical Guide to Writing Research Paper Titles, Abstracts, Summaries : навчальний посібник* / Харк. держ. акад. культури ; розробники : О. Частник, С. Частник. Х. : ХДАК, 2016. 78 с.

9. Шуневич Б. Зауваги до перекладу на українську мову іноземних власних імен (на матеріалі англомовної літератури з дистанційного навчання // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : [збірник наукових праць]. Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2004. № 503. С. 92-96.

10. Shunevych B. Ukraine Open University: Its Prospects in Distance Education Development. *International Review of Research in Open and Distance Learning*. 2002. Vol. 2. № 2. URL: <http://www.irrodl.org/index.php/irrodl/article/view/54/112>.

11. College Degree Guide: Degree Levels, Requirements, and Outcomes. URL: <https://thebestschools.org/degrees/college-degree-levels/>

12. UK Universities – Academic Titles and Hierarchy Explained. URL: <https://www.discoverphds.com/advice/doing/uk-academic-titles>

13. List of Universities in the USA. URL: <https://impeloverseas.com/study-abroad/study-in-usa/universities-in-usa/#AL>

14. List of Universities in the UK. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_universities_in_the_United_Kingdom

15. Програмне забезпечення для транслітерації імен і прізвищ. URL: <https://slovnkyk.ua/translit.php>, <https://dmsu.gov.ua/faq/transliteracziya.html>

16. Єнджейчак Марцин. Засади організації і функціонування докторських (PhD) програм у Європі. *Докторські програми в Європі та Україні*. 2007. С. 52-65. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b825b654-4a59-438f-baff-25c73a70964a/content>

17. Витоки та етапи становлення Національного університету «Львівська політехніка». URL: <https://lpnu.ua/istoriia-universytetu/vytyky-ta-etapy-stanovlennia>

18. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. URL: <https://ldubgd.edu.ua/>

Список використаних джерел

I. Information Technologies and Learning Tools, 2022, Vol 87, № 1. URL: DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v87i1>

II. Information Technologies and Learning Tools, 2022, Vol 88, № 2.
URL: DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v88i2>

III. Information Technologies and Learning Tools, 2022, Vol 89, № 3.
URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/118>

IV. Information Technologies and Learning Tools, 2022, Vol 90, № 4.
URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/119>

V. Information Technologies and Learning Tools, 2022, Vol 91, № 5.
URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/120>

VI. Information Technologies and Learning Tools, 2022, Vol 92, № 6.
URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/issue/view/121>

Information about the authors:

Shunevych Bohdan Ivanovych,

Doctor of Pedagogic Sciences, Professor,
Professor at the Department of Foreign Languages
Lviv National Environmental University
1, Volodymyr Velykyi str., Dublyany, Lviv region, 80381, Ukraine

Rak Nataliia Volodymyrivna,

Candidate of Pedagogic Sciences, Associate Professor
Associate Professor at the Department of Foreign Languages for
Engineering
Lviv Polytechnic National University
12, Bandery str., Lviv, 79013, Ukraine